

Olsztyn 19.11.2020 r.

dr hab. Adam Zienkiewicz

Katedra Teorii i Historii Prawa

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ**Pana mgr Pawła Kłosa,
zatytułowanej „Poufność mediacji” (Lublin 2020, ss. 328)**

przygotowanej pod kierunkiem naukowym

promotora dr hab. Andrzeja Korybskiego, prof. nadzw. UMCS

I. Uwagi wstępne i ogólna ocena merytoryczna treści rozprawy

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pana Pawła Kłosa pt. „Poufność mediacji”, napisana w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa WPiA UMCS, pod kierunkiem naukowym promotora dr hab. Andrzeja Korybskiego, prof. nadzw. UMCS. Oceny rozprawy dokonano z punktu widzenia wymagań stawianych pracy doktorskiej jako kryterium przygotowania Doktoranta do samodzielnego i poprawnego naukowo rozwiązywania problemów w obranej dziedzinie i dyscyplinie naukowej. Zgodnie ze znajdującymi zastosowanie w niniejszym postępowaniu przepisami prawa recenzja rozprawy doktorskiej zawiera szczegółowo uzasadnioną ocenę spełnienia przez rozprawę warunków określonych w art. 13 ust. 1 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz.1789 ze zm.) w zw. z przepisami ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1689). Mając na uwadze relewantne przepisy prawa rozprawa doktorska, przygotowana pod kierunkiem promotora, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wskazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

Już na wstępie recenzji należy stwierdzić, że poddana recenzji rozprawa doktorska Pana mgr Pawła Kłosa, zatytułowana „Poufność mediacji” zasługuje jednoznacznie na pozytywną ocenę

merytoryczną i formalną. Została poprzedzona rzetelną, poprawną metodologicznie i pogłębioną analizą wielu, różnorodnych, reprezentatywnych źródeł, których zakres i stopień szczegółowości jest imponujący oraz świadczy o znacznym zaangażowaniu i merytorycznej pracy włożonej przez Doktoranta w badania, w tym zwłaszcza w autorską aplikację analitycznej teorii normy prawnej Jerzego Landego oraz relewantnego dorobku współczesnych koncepcji wykładni prawa do skonstruowanego przez Autora nowego modelu wykonywania prawa dedykowanego zwłaszcza problematyce poufności mediacji. Stąd też należy jednoznacznie stwierdzić, że w/w wymogi ustawowe zostały w poddanej recenzji rozprawie doktorskiej Pana mgr Pawła Kłosa, zatytułowanej „Poufność mediacji” w pełni zrealizowane, gdyż stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, potwierdzające ogólną wiedzę teoretyczną Autora w zakresie teorii i filozofii prawa, odpowiednio wykorzystaną do problematyki teorii i praktyki stosowania mediacji, jako alternatywnej formy opamiętywania sporów prawnych (*Alternative Dispute Resolution*) oraz zaświadczone o umiejętności samodzielnego prowadzenia przez Doktoranta pracy naukowej. Przemawiają za tym w szczególności poniższe ustalenia, oceny i wnioski.

II. Wybór tematu rozprawy i główne pole badawcze rozprawy

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska została poświęcona teoretycznoprawnej analizie zasady poufności mediacji, traktowanej jako jedna z kardynalnych zasad konstytuujących istotę postępowania mediacyjnego oraz specyficzny katalog uprawnień i obowiązków mediatora, stron oraz innych uczestników mediacji, związany w szczególności z niejawnością tegoż postępowania oraz tzw. tajemnicą mediacyjną. Mediacja jest przez Autora postrzegana jako istotna instytucja współczesnych porządków prawnych, natomiast zasada poufności mediacji jako jedna z głównych zasad konstruujących istotę i przebieg postępowania mediacyjnego (obok zasady dobrowolności, samostanowienia i bezstronności) oraz swoiste relacje zobowiązaniowo-uprawnieniowe jej uczestników, decydujące o odrębności mediacji w stosunku do innych instytucji rozstrzygania i rozwiązywania konfliktów i sporów. Podjęta problematyka poufności mediacji stanowi aktualne i istotne zagadnienie badawcze zarówno dla teorii, jak i praktyki stosowania prawa oraz opamiętywania sporów prawnych, które zostało przez Autora ujęte w sposób wieloaspektowy (nie tylko jako zagadnienie z zakresu tzw. „dobrej praktyki mediacyjnej”), a następnie poddane kompleksowym badaniom z różnych perspektyw. Doktorant bazując wyjściowo na podejściu dogmatycznoprawnym, a następnie analitycznoprawnym, wywodzonym z teorii normy prawnej J.Landego oraz relewantnym dorobku współczesnych koncepcji wykładni prawa, odpowiednio uzupełnił prowadzoną analizę o perspektywę aksjologiczną (etyczną), socjologicznoprawną, psychologicznoprawną, prawno-komparatystyczną, a także pryzmaty postrzegania zjawisk i instytucji prawnych charakterystyczne dla ekonomicznej analizy prawa. Przy czym pomimo tego, że rozważania recenzowanej pracy dotyczące poufności mediacji

uwzględniają perspektywę podmiotu prawa, w kontekście behawioralnym czy jego przeżyć psychologicznych w wymiarze imperatywno-atrybutywnym, to zasadnicze pole badawcze stanowi płaszczyzna normatywna, wyznaczona przede wszystkim przez prawne regulacje mediacji, jako współczesnej instytucji porządku prawnego, której nośnikami są normy prawne organizujące postępowanie mediacyjne i ustalające status prawny jego uczestników dekodowane głównie z języka prawnego relevantnych aktów normatywnych. Zaprojektowany zakres normatywnego pola badawczego rozprawy jest szeroki, tak aby możliwe było przeprowadzenie charakterystyki konstrukcji mediacji, z punktu widzenia zasady poufności w każdym z trzech typów porządku prawnego: międzynarodowego (ONZ), ponadnarodowego (RE, UE) i reprezentatywnych porządków państwowych, przy uwzględnieniu nadal istniejących istotnych odmienności (pomimo wykazujących tendencje konwergencyjne) dwóch kultur prawnych, tj. kultury prawa stanowionego (*statutory law*) i kultury prawa precedensowego (*common law*).

Konsekwencja i porządek rzeczy wymaga odnotowania, że dotychczas w polskiej literaturze teoretycznoprawnej, jak również dogmatycznoprawnej podjęta przez Autora tematyka badawcza nie była przedmiotem tak szerokiej, w tym komparatystycznej analizy naukowej, uwzględniającej z jednej strony koncepcję wielopłaszczyznowości ontologicznej i metodologicznej zjawisk prawnych oraz zewnętrznej integracji prawoznawstwa, a z drugiej strony postulaty tzw. „praktycznej teorii prawa”, co implikuje wniosek, iż przeprowadzenie kompleksowych badań przez Doktoranta nad problematyką poufności mediacji było jak najbardziej potrzebne i w pełni naukowo uzasadnione. Oceniana rozprawa tym samym uzupełnia lukę istniejącą w polskiej literaturze prawniczej, oferując istotne naukowo, a także praktycznie nowe ustalenia i propozycje, w tym *de lege ferenda* sformułowane przez Autora (np. w zakresie prawnego uregulowania właściwego postępowania z dokumentacją zgromadzoną w trakcie postępowania mediacyjnego oraz realizacji obowiązku jej odpowiedniej archiwizacji).

Jednocześnie należy stwierdzić, że temat dysertacji został przez Doktoranta trafnie dobrany. Jest on sformułowany w sposób zwarty, komunikatywny oraz odpowiednio pojemny, prawidłowo korespondujący z bogatą treścią merytoryczną wszystkich rozdziałów rozprawy doktorskiej.

III. Główne cele, częściowe zadania i problemy badawcze rozprawy

Główny cel badawczy rozprawy został przez Autora określony jako: *„rozwinęta, teoretycznoprawna analiza treści zasady poufności mediacji, dokonywana przede wszystkim w ramach normatywnego modelu mediacji ale przy uwzględnieniu możliwości użycia normatywnego modelu mediacji do opisu i wyjaśniania rzeczywistych postępowań mediacyjnych. Taka rozwinęta analiza powinna zawierać wyjaśnienie związków postępowania mediacyjnego z innymi postępowaniami prawnymi, a także ustalenie obowiązków i uprawnień mediatora, stron oraz innych uczestników postępowania mediacyjnego wynikających z poufności mediacji jako zasady*

konstrukcyjnej” (str.21 rozprawy). Dla realizacji tak zakreślonego celu badawczego Doktorant podjął się i skutecznie przeprowadził badania w ramach trzech zasadniczych zadań badawczych: 1) w rozdziale I i II odnośnie ustalenia właściwego rozumienia i normatywnej zawartości pojęcia poufności mediacji (z uwzględnieniem języka powszechnego, prawnego i prawniczego), w perspektywie normatywnej płaszczyzny prawoznawstwa oraz przy uwzględnieniu odpowiedniego materiału normatywnego w postaci źródeł prawa, które kształtują relacje pomiędzy regulacjami prawnymi dotyczącymi tajemnicy określonych informacji związanych z postępowaniem mediacyjnym oraz prawnymi gwarancjami przed ich ujawnieniem;

2) w rozdziale III i IV co do sformułowania opartego na odpowiedniej koncepcji normy prawnej - modelu teoretycznego (tzw. modelu wykonywania prawa), pozwalającego na uporządkowany opis i wyjaśnienie organizacji oraz przebiegu postępowania mediacyjnego, w tym zwłaszcza przez pryzmat zasady poufności mediacji, będącej źródłem i podstawą zespołu specyficznych uprawnień i obowiązków uczestników mediacji, co w konsekwencji doprowadziło do podjęcia przez Autora próby konstrukcji (rekonstrukcji) normatywnego modelu tych uprawnień i obowiązków wraz z ich uzasadnieniem, w oparciu o aplikowanie koncepcji normy prawnej i stosunku prawnego Jerzego Landego;

3) w rozdziale V odnośnie zastosowania przyjętego modelu postępowania mediacyjnego do sformułowania ustaleń w kwestii wieloaspektowej odpowiedzialności prawnej uczestników postępowania mediacyjnego, w tym odpowiedzialności za naruszenie zasady poufności mediacji (w świetle wielopłaszczyznowej koncepcji prawa i jego badania).

Ponadto w ramach dodatkowych celów badań Doktoranta można sytuować wyrażoną chęć wskazania na to, że pomimo niewątpliwie „skąpych” regulacji prawnych mediacji względem obszernych i usystematyzowanych dotyczących form rozstrzygania sporów, warto dostrzec niebezpieczeństwo związane z przeregulowaniem normatywnym instytucji mediacji w porządku prawnym, mogące w rezultacie podważyć społeczną legitymację mediacji oraz jej rzeczywistą efektywność (jako postępowania elastycznego, odformalizowanego, opartego o dobrowolność i samostanowienie stron czy różnorodne strategie i techniki mediacyjne stosowane indywidualnie po diagnozie konkretnego sporu przez profesjonalnego mediatora). Jednocześnie nie sposób pominąć, tego że Doktorant podjął próbę modelowego włączenia norm związanych z realizacją poufności mediacji do systemu prawa, stosując w szczególności w rozważaniach poświęconych modelowaniu procedury mediacyjnej zamiennie sformułowania: „mediacja jako instytucja porządku prawnego” oraz „mediacja jako element/instytucja systemu prawa”.

Główny problem badawczy, podjęty w rozprawie doktorskiej, Autor określił jako „*rozwinęta, teoretycznoprawna analiza treści zasady poufności mediacji, dokonywana przede wszystkim w ramach normatywnej (logiczno-językowej) płaszczyzny badań nad mediacją, ale w szerokim tle kulturowym oraz przy uwzględnieniu możliwości użycia zaproponowanego modelu wykonywania*

prawa do opisu i wyjaśniania rzeczywistych postępowań mediacyjnych." (str. 67 rozprawy). Wymieniony problem badawczy został podzielony na trzy zagadnienia cząstkowe, które zostały wyrażone w formie poniższych pytań, uzupełnionych przez Doktoranta o hipotezy badawcze, które zostały następnie poddane weryfikacji w toku szczegółowych analiz poszczególnych rozdziałów.

Pierwszy cząstkowy problem badawczy skoncentrowany został wokół pytania: jaka jest zawartość treściowa (znaczeniowa) poufności mediacji jako pojęcia języka prawnego, w związku z językiem powszechnym oraz językiem doktryny?

Drugie zagadnienie cząstkowe ujęto w pytaniu: jakie normy tworzą rozbudowaną oraz uzasadnioną kulturowo i normatywnie (opartą na obowiązującym prawie), konstrukcję normatywną poufności mediacji jako instytucji porządku prawnego?

Trzeci cząstkowy problem badawczy związany został z pytaniem: jakie czynniki mają wpływ na ustalenie hipotetycznego zagrożenia odpowiedzialnością prawną za naruszenie zasady poufności mediacji w świetle proponowanego modelu wykonywania prawa oraz wielopłaszczyznowej koncepcji prawa i jego badania?

W tym miejscu należy odnotować, że Doktorant z powodzeniem zrealizował główny cel badań, treść recenzowanej pracy dowodzi, tego, że przeprowadził pogłębione badania w ramach trzech w/w zasadniczych zadań badawczych oraz skutecznie rozwiązał zidentyfikowane problemy badawcze.

Warto zauważyć, że Autor rozprawy pomimo internalizowanej orientacji pro-mediacyjnej w opanowywaniu sporów prawnych, przyjmuje refleksyjną postawę krytyczną zwracając uwagę, również na możliwe „zagrożenia płynące z nadmiernego, często nieuprawnionego wykorzystania mediacji”, co należy ocenić pozytywnie albowiem mediacja nie stanowi niezawodnego remedium czy skutecznej formy rozwiązania każdego konfliktu, a jej konstytutywna cecha jaką jest poufność może generować w niektórych przypadkach przebiegu postępowania mediacyjnego czy specyfiki przedmiotu sporu nawet ryzyko spowodowania negatywnych skutków nie tylko dla istotnych interesów i potrzeb stron sporu ale również ich bliższego lub dalszego otoczenia społecznego.

Jednocześnie należy dostrzec i docenić fakt, że Doktorant podejmując się realizacji celu badań w postaci teoretycznoprawnej, kompleksowej analizy poufności mediacji (traktowanej jako jedna z kardynalnych zasad postępowania mediacyjnego) ma ambicję i stara się skonstruować takie założenia modelu wykonywania prawa, pozwalającego ustalać adekwatny obraz danego postępowania mediacyjnego, w tym relacji zobowiązaniowo-uprawnieniowej jego uczestników na tle zasady poufności mediacji – który pozwoli na „*wykorzystanie ustaleń teoretycznych w praktyce mediacyjnej*”, i to nawet przez jej niezawodowego uczestnika.

IV. Konstrukcja treściowa rozprawy

Autor podejmując główny problem badawczy oraz wyodrębnione cząstkowo zagadnienia i problemy badawcze, szczegółowe rozważania rozprawy usystematyzował w ramach jej pięciu rozdziałów. W I rozdziale dokonał charakterystyki pola badawczego przyjętego w rozprawie wraz z usytuowaniem w nim badań poświęconych poufności mediacji. Sformułowany został w nim problem badawczy i zadania badawcze, wskazano wykorzystane metody badawcze, jak również przedstawiono wstępne ustalenia pojęciowe. Ponadto zaprezentowane zostały regulacje prawne dotyczące poufności mediacji w reprezentatywnie dobranych państwowych porządkach prawnych (Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Czeskiej, Republice Federalnej Niemiec, Republice Włoskiej, Stanów Zjednoczonych Ameryki), ponadnarodowych (Rady Europy, Unii Europejskiej), międzynarodowych (Organizacji Narodów Zjednoczonych). W Rozdziale II przedstawiono ustalenia pojęciowe dotyczące poufności mediacji (w oparciu o treści języka prawnego, z uwzględnieniem powiązań między nim a językiem powszechnym oraz językiem prawniczym) w relacji do takich pojęć jak: niejawnosć postępowania mediacyjnego, tajemnica mediacyjna oraz ochrona informacji. W rozdziale II Autor przedłożył również propozycję wyróżnienia i opisu funkcji, jakie spełnia zasada poufności mediacji (funkcja stabilizacyjna, funkcja ochronna i funkcja gwarancyjna), z uwzględnieniem kwestii kompetencji stron co do ujawnienia informacji objętych tajemnicą mediacji. Przedmiotowy rozdział zawiera ponadto opis elementów komparatystycznych poufności mediacji w relacji wewnętrznej (pozostałe zasady konstrukcyjne mediacji) a także relacji zewnętrznej (inne tajemnice prawnie chronione). Zgodnie z zapowiedzią Autora rozdział III i IV zawierają propozycję modelu teoretycznoprawnego, pozwalającego na interpretację przepisów prawnych związanych z poufnością mediacji. Doktorant zaproponował adekwatny aparat pojęciowy oraz adaptował analityczną teorię normy prawnej Jerzego Landego oraz wybrane elementy współczesnych koncepcji wykładni prawa dla potrzeb sformułowania autorskiej, oryginalnej propozycji badawczej określonej jako model wykonywania prawa (MWP). Rozdział IV prezentuje szczegółowe założenia modelu wykonywania prawa, z opisem możliwości zastosowania modelu do norm prawnych dotyczących poufności mediacji. Zawiera on opis założeń i języka przyjętych w skonstruowanym modelu wykonywania prawa, a także elementów strukturalnych i zasadniczych etapów ukazujących istotę i kolejność czynności poznawczych. Rozdział V rozprawy został poświęcony problematyce odpowiedzialności prawnej za naruszenie poufności mediacji z różnych perspektyw badań nad zjawiskami prawnymi: językowo-logicznej, socjologicznej, psychologicznej, ekonomicznej oraz filozoficzno-aksjologicznej. W drugiej części rozdziału podjęte zostało zagadnienie konstrukcji normatywnej odpowiedzialności prawnej za naruszenie zasady poufności mediacji w aspekcie karnym, dyscyplinarnym, prywatnoprawnym oraz administracyjnoprawnym.

Konstrukcję treściową rozprawy oraz dobór zagadnień rozdziałów i podrozdziałów rozprawy należy ocenić pozytywnie. Kolejność i treść merytoryczna rozdziałów jest logicznie uzasadniona i służy realizacji celów badań i rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów badawczych. Szczegółowe rozważania merytoryczne poszczególnych rozdziałów opracowania poprzedzane są co do zasady zagadnieniami wstępnymi, a także puentowane odpowiednimi wnioskami. Prowadzone analizy poszczególnych rozdziałów stosunkowo często uzupełniane są o założenia (zastrzeżenia) metodologiczne formułowane przez Autora, w ramach, których starannie zwraca On uwagę na przyjęty dominujący zakres, pole badawcze i wykorzystywane językowo-logiczne metody badań, uzupełniając podejmuje perspektywę behawioralną, psychologiczną i aksjologiczną funkcjonowania i badania zjawisk prawnych, w tym mediacji, jako instytucji porządku prawnego.

Praca jest obszerna, liczy wraz z bibliografią i załącznikami blisko 330 stron. Z uwagi na mnogość wieloaspektowych treści pożytecznym zabiegiem mogłoby okazać się wieńczenie każdego z rozdziałów przynajmniej krótkim podsumowaniem (czego brakuje w pracy), co ułatwiłoby czytelnikowi uporządkowane utrwalenie głównych treści rozważań i poznanie preferencji Autora co do ich doboru.

Na marginesie należy ponadto zauważyć, że za zbędny można uznać podział pod/podrozdziału 3.1. rozdziału IV pracy na jeszcze mniejsze jednostki redakcyjne (3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.) w sytuacji gdy nie został wyodrębniony w nim kolejny pod/podrozdział 3.2. Właściwy podział podrozdziału 3 rozdziału IV rozprawy powinien zostać ustalony na poziomie jednostek 3.1., 3.2., 3.3., analogicznie jak w zakresie podrozdziału 4 tegoż rozdziału.

V. Metody badawcze, dobór źródeł i strona językowo-formalna rozprawy

Dla realizacji celów i zadań badawczych rozprawy Doktorant zastosował odpowiednio dobrane metody badawcze. Główną metodą badawczą stanowi metoda logiczno-językowa/dogmatycznoprawna skierowana przede wszystkim na analizę pojęciową i czynności interpretacyjne języka prawnego relewantnych aktów prawnych, a także uzupełniając na poszukiwanie znaczeń istotnych pojęć dla podjętej problematyki poufności mediacji obecnych w ramach języka powszechnego i prawniczego (doktryny prawniczej), co należy korespondować z dominującym normatywnym polem badawczym zakreślonym przez Autora. Doktorant akceptując założenia koncepcji wielopłaszczyznowości ontologicznej i metodologicznej zjawisk prawnych podjął ponadto próbę dopełnienia metody pojęciowej o elementy metodyczne charakterystyczne dla wieloaspektowego postrzegania prawa, jako zjawiska realnie istniejącego nie tylko w sferze postaw i zachowań, ale również w sferze psychiki podmiotów prawa w postaci zespołu przeżyć zobowiązaniowo-uprawnieniowych (imperatywno-trybutywnych), kształtującego następnie

sferę relacji i stosunków społeczno-prawnych. Ponadto Doktorant prawidłowo i zasadnie skorzystał w części rozważań z metody prawno-porównawczej, zwłaszcza dla ustalenia podobieństw i różnic w zakresie uregulowań związanych z poufnością mediacji w wybranych państwowym, międzynarodowych i ponadnarodowych porządkach prawnych. Na podkreślenia i jednocześnie docenienie zasługuje fakt aplikowania przez Autora do pracy badawczej analizy modelowej dla potrzeb stworzenia autorskiego modelu wykonywania prawa, dedykowanego poufności mediacji, która jest metodą niezwykle wymagającą ale również dająca szanse na istotne efekty badawcze, które mogą przynieść wartościowe ustalenia nie tylko poznawcze i interpretacyjne (w sytuacji tworzenia tzw. modeli rekonstrukcyjnych), ale również praktyczne (zwłaszcza w sytuacji formułowania modeli mieszanych czy optymalizacyjnych).

Metody badawcze wykorzystywane przez Doktoranta są adekwatne i odpowiednio zróżnicowane. Dominująca metoda logiczno-językowa została aplikowana do właściwie zidentyfikowanych krajowych, międzynarodowych i ponadnarodowych aktów prawnych, orzecznictwa (w nieznacznym rozmiarze), kodeksów etyki mediatora, regulaminów postępowań mediacyjnych, źródeł internetowych oraz światowych zasobów bibliotecznych (m.in. takich baz jak: *HeinOnline Law Journal Library*, *Wiley Online Library*, *Oxford University Press*, *Cambridge Journals*). Autor recenzowanej rozprawy dotarł do znacznej ilości właściwie wyselekcjonowanych pozycji literatury prawniczej i z zakresu innych nauk społecznych, poświęconej mediacji oraz różnym aspektom komunikacji, prezentując doniosłe treści dla procesów poznania, interpretacji i podejmowania decyzji w ramach opanowywania sporów prawnych w szczególności na drodze mediacji. Doktorant ponadto z powodzeniem poddał analizie imponujący zbiór prac teoretycznoprawnych wybitnych przedstawicieli zwłaszcza polskiej teorii i filozofii prawa różnych okresów, których adekwatne elementy dorobku zostały następnie odpowiednio adaptowane zwłaszcza przy konstruowaniu autorskiego modelu wykonywania prawa, dedykowanego poufności mediacji (m.in. analityczna teoria normy prawnej Jerzego Landego, wybrane aspekty klaryfikacyjnej, derywacyjnej i walidacyjno-derywacyjnej koncepcji wykładni prawa). Powyższe okoliczności dobitnie świadczą o pogłębionych badaniach i znakomitej orientacji Doktoranta w zakresie wiedzy z obszaru teorii i filozofii prawa oraz teorii i praktyki mediacji, potwierdzając jednocześnie jego umiejętności co do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Na dostrzeżenie zasługuje również fakt, że Autor rozprawy prowadząc badania, w tym formułując hipotezy badawcze, a następnie podejmując czynności co do ich analizy i weryfikacji dodatkowo czerpał z osobistych, bogatych doświadczeń w zakresie praktyki mediacyjnej, konfrontując je z poglądami innych przedstawicieli środowiska zajmującego się profesjonalnie sądowym lub pozasądowym opanowywaniem sporów prawnych (mediatorów, prawników).

Takie usytuowanie pozycji badacza, jako osoby łączącej teorię z praktyką w ramach nauk prawnych, jako nauk stosowanych, formalnych i empirycznych oraz deskryptywnych i normatywnych zarazem jest niezwykle cenne i godne podkreślenia, albowiem daje możliwość unikania formułowania i podejmowania problemów badawczych niemających istotnego znaczenia dla praktyki społeczno-prawnej, z której to możliwości w ocenie recenzenta Doktorant, zgodnie z zapowiedzią podążania drogą tzw. „praktycznej teorii prawa” umiejętnie skorzystał.

Przechodząc do aspektu językowo-formalnego pracy wypada stwierdzić, że poddana recenzji rozprawa jest napisana poprawną polszczyzną, brak nadmiaru zdań wielokrotnie złożonych ułatwia podążanie za naukowymi wywodami Autora, które charakteryzuje dyscyplina językowa oraz skrupulatność w realizacji założonego zasadniczego celu badań i częściowych zadań badawczych, w oparciu o przejrzystą i adekwatną strukturę pracy. Większość myśli jest formułowana w sposób w pełni zrozumiały. W pracy można spotkać też fragmenty, które wymagają większej orientacji w analizowanej tematyce i zaangażowania w procesy poznawcze i rozumienia po stronie czytelnika, co przy dysertacji w postępowaniu o uzyskanie stopnia naukowego nie powinno być postrzegane pejoratywnie ale jako dowód dojrzałości naukowej, zwłaszcza że rozważania rozprawy nie zawierają istotnych błędów, sprzeczności czy zbędnych powtórzeń. Tym nie mniej pewne wątpliwości może budzić to na ile zaproponowany opis zwłaszcza modelu wykonywania prawa dedykowany poufności mediacji będzie przystępny dla tzw. niezawodowego podmiotu prawa / strony czy innego uczestnika mediacji (którego Autor charakteryzuje poprzez przymiot posiadania średniego wykształcenia nie obejmującego swoim zakresem profesjonalnej wiedzy i umiejętności prawnych, np. w zakresie wykładni prawa czy ustalania relewantnych prawnie okoliczności stanu faktycznego). Przezornie praca została wzbogacona o merytoryczne rysunki opracowane przez Autora, które podnoszą walor eksplanacyjny i w syntetyczny sposób konkludują istotne aspekty wywodu naukowego, co może okazać się pomocne w jej odbiorze właśnie dla mniej obytego z wyrafinowanym wywodem teoretycznoprawnym czytelnika.

Na pozytywną ocenę zasługuje również zabieg uzupełnienia rozprawy o załączniki w postaci fragmentów wybranych aktów normatywnych regulujących problematykę poufności mediacji, co umożliwia szybkie zapoznanie się z szerszą materią normatywną i odniesienie do zasadniczego toku rozważań pracy.

Rozprawa jest starannie zredagowana i przygotowana pod względem formalnym i edytorskim. Autor nie uniknął jednak drobnych mankamentów językowych (w tekście można spotkać niepotrzebne spacje, usterki interpunkcyjne czy błędy literowe – np. na stronie: 11, 25, 28, 32, 36, 67, 70, 126, 127, 129, 133, 137, 138, 146, 199, 200, 223), co jest zrozumiałe i stosunkowo często spotykane w pracach posiadających znaczną objętość oraz złożoność

redakcyjną i treściową. Co istotne powyższa uwaga w żaden sposób nie może przesłonić zdecydowanie pozytywnej oceny językowo-formalnej całej rozprawy doktorskiej.

VI. Główne tezy rozprawy i ocena merytoryczna szczegółowych treści rozprawy

Na wstępie należy stwierdzić, że Doktorant z powodzeniem zrealizował założony główny cel badawczy rozprawy oraz cząstkowe zadania badawcze, a ponadto wyjaśnił zidentyfikowane problemy badawcze, oferując ich szczegółową analizę, a także formułując przy tym trafne propozycje ich rozwiązania.

W ramach głównych tez rozprawy można w szczególności wskazać na poniższe stanowiska i ustalenia Autora, z którymi recenzujący zasadniczo się zgadza, w niektórych jednak przypadkach przyjmuje postawę polemiczną, której nie należy traktować jako krytyki ale jako sugestię co do poddania akcentowanych wątków czy aspektów pracy dalszej refleksji, podjęcia dyskusji w środowisku naukowym bądź przeprowadzenia/pogłębienia co do nich badań przez Doktoranta w przyszłości.

Merytoryczną ocenę szczegółowych treści rozprawy wypada rozpocząć od tez najbardziej ogólnych i w tym miejscu należy podzielić pogląd Autora, że mediacja jest jedną z istotnych instytucji współczesnych porządków prawnych oraz że zasada poufności mediacji jest jedną z zasad konstrukcyjnych postępowania mediacyjnego. Tym nie mniej z twierdzeniem, że zasada poufności, traktowana jako zasada konstrukcyjna, decyduje o odrębności mediacji można już polemizować albowiem jest ona również obecna i kształtuje istotę innych alternatywnych form ADR, takich jak np. negocjacje, arbitraż czy *confidential-listening*. Trudno przyjąć, że poufność mediacji, pomimo, że stanowi element wielu definicji mediacji może być traktowana jako swoista *differentia specifica*, decydująca o jej odrębności względem innych form ADR. Trafniejszym wydaje się upatrywanie konstytutywnej odrębności w takich cechach czy elementach mediacji jak jej specyficzny względem innych form wieloaspektowy katalog celów czy szczególny udział bezstronnego i neutralnego mediatora w opanowywaniu sporu.

Kontynuując wątek polemiczny, w ocenie recenzenta przyjęte przez Doktoranta rozumienie mediacji jest nieco zbyt wąskie (pomimo, że dyskurs mediacyjny został przez niego potraktowany szeroko „jako proces komunikacyjny, poznawczy, relacyjny i decyzyjny” – zob. str. 71 rozprawy), gdyż nie akcentuje ustalonej w badaniach naukowych i praktyce mediacyjnej prawidłowości, że o istocie i przebiegu konkretnej mediacji w istotnej mierze decydują jej wieloaspektowe cele, zidentyfikowane przez profesjonalnego mediatora, który dla ich realizacji powinien dobrać następnie optymalny sposób interwencji (strategie i techniki mediacyjne), odpowiednio uwzględniając wolę, zachowania oraz interesy i potrzeby stron sporu. Autor przyjmuje, że mediacja to „dobrowolne i poufne postępowanie, zamierzające do polubownego

rozwiązania sporu; postępowanie to jest prowadzone przez bezstronnego mediatora" (zob. str.13-14 oraz str.71 rozprawy). Jego zdaniem „mediacja prowadzi do obopólnego rozpoznania własnej sytuacji przez strony sporu oraz zrozumienia, że dla jego rozwiązania wymagane jest współdziałanie z innymi osobami zaangażowanymi w daną sytuację decyzyjną ... Mediację należy postrzegać jako instytucję wieloaspektową, która może doprowadzić do całościowego lub częściowego rozwiązania sporu oraz skutkować poprawą stosunków pomiędzy stronami" (zob. str. 14 rozprawy). Podzielając stanowisko Doktoranta należy dodatkowo podkreślić, że potencjalnym celem mediacji nie jest wyłącznie rozwiązanie sporu poprzez zawarcie przez strony porozumienia, albowiem w ramach i dzięki mediacji można zrealizować również inne, w tym wieloaspektowe cele w wymiarze personalnym, interpersonalnym, społecznym, psychologicznym, komunikacyjnym czy negocjacyjno-informacyjnym. Do kardynalnych celów mediacji należy zaliczyć w szczególności: identyfikację i likwidację przyczyn sporu, odbudowanie konstruktywnej i nietoksycznej komunikacji pomiędzy stronami, poprawę ich relacji (niejednokrotnie poprzez doprowadzenie do aktów przeproszenia, przebaczenia i pojednania), zbudowanie/odbudowanie podstaw współpracy (co zwłaszcza w sporach rodzinnych, pracowniczych, sąsiedzkich czy gospodarczych jest nie do przeceniania) oraz wzmacnianie trzech istotnych procesów w postaci: samopoznania, samostanowienia (nauki/rozwoju) oraz pozytywnej transformacji behawioralnej i personalnej (w tym w zakresie wzrostu moralnego). Brak zaakcentowania wielocelowości dyskursu mediacyjnego, utrudniło poszerzenie analizy Autora dotyczącej zasady poufności mediacji o pryzmat tego jak niejawnosc postępowania mediacyjnego wpływa na realizację poszczególnych celów mediacji, podczas gdy ten zakres badań wydaje się ważny i uzasadniony. Bazując nie tylko na intuicji ale wprost na doświadczeniu w zakresie praktyki mediacyjnej można postawić co najmniej hipotezę, że poufność mediacji ma kluczowe znaczenie dla realizacji wielu celów mediacji nie tylko w wymiarze negocjacyjnym, ale również psychologicznym czy relacyjnym. Analiza poglądów Doktoranta pozwala przypuszczać, że powinien On zaakceptować w/w hipotezę, gdyż w trakcie rozważań przy okazji omawiania funkcji stabilizacyjnej zasady poufności trafnie wskazał, że: *„Przekazanie stronom treści normatywnych ma aspekt psychologiczny, polegający na tym, że strony nabierają przekonania, że nic co zostało treściowo poruszone w trakcie trwania mediacji nie zostanie ujawnione osobom postronnym bez zgody stron. Tym samym strony uzyskują pewność i poczucie bezpieczeństwa, a to daje podstawę do podejmowania wątków, które na sali sądowej nie byłyby poruszone"* (zob. str.111 rozprawy). Rzeczona zależność pomiędzy odpowiednim dochowaniem zasady poufności mediacji a osiąganiem jej poszczególnych celów w różnych wymiarach zasługuje na pogłębioną refleksję, dlatego warto aby stanowiła dodatkowy wątek istotnych nie tylko poznawczo ale i praktycznie badań Doktoranta w nieodległej przyszłości.

Na aprobatę zasługuje kolejna teza Autora, że zasada poufności mediacji tworząc z innymi zasadami konstrukcyjnymi mediacji skomplikowany mechanizm instytucjonalny rozwiązywania

sporu, jest równocześnie źródłem i podstawą zespołu obowiązków oraz uprawnień dla wszystkich uczestników postępowania mediacyjnego, a w pewnej mierze również dla innych podmiotów funkcjonujących w danym porządku prawnym. Jak również stanowisko, że zaistnienie sporu na różnych płaszczyznach powinno w pierwszej kolejności skłaniać strony sporu oraz jego społeczne otoczenie do rozważenia możliwości wykorzystania polubownych form jego rozwiązania, w tym wykorzystania możliwości jakie stwarza mediacja.

Polemizować można natomiast z twierdzeniem Doktoranta, że normy prawne związane z mediacją są normami typu procesowego, bez względu na ich rzeczywiste umiejscowienie (zob. str. 9-10 rozprawy). Podstawową normą materialnoprawną, tworzącą fundament dla dyskursu negocyjnego i mediacyjnego jest zasada *pacta sunt servanda*, a instytucja ugody stanowiąca jeden z kardynalnych celów mediacji została uregulowana w kodeksie cywilnym (art. 917-918 k.c.), analogicznie jak istotne regulacje dotyczące prowadzenia negocjacji, w tym bez naruszania tzw. dobrych obyczajów (art. 72, 72(1) k.c.). Stąd też właściwiej byłoby przyjąć, że normy dotyczące postępowania mediacyjnego mają w przeważającej mierze charakter proceduralny (a sam dyskurs mediacyjny opiera się na tzw. sprawiedliwości proceduralnej), natomiast instytucja mediacji ufundowana jest również na elementarnych normach materialnoprawnych. Co w toku dalszych rozważań Doktorant podzielił, wskazując odmiennie niż we wprowadzeniu, na mieszany materialno-procesowy charakter norm prawnych, określających instytucję mediacji (zob. str.190 rozprawy).

Zgodzić należy się z ustaleniem Autora, popartym stosowną argumentacją, że analiza materiału badawczego prowadzi do wniosku o niedostatku analiz teoretycznoprawnych, w tym pojęciowych pozwalających na uporządkowanie i dotarcie do rozumienia podstawowych pojęć związanych z poufnością mediacji (niejawności postępowania czy tajemnicy mediacji), pozwalających jednocześnie na stworzenie podstaw normatywnego modelu rozmieszczenia obowiązków i uprawnień uczestników mediacji w zakresie jej poufności. Dlatego też należy stwierdzić, że praca badawcza wykonana przez Doktoranta wypełnia istotną lukę w rzeczonym zakresie, w szczególności mając na uwadze oparcie modelu postępowania mediacyjnego i wyjaśnienie jego związków z innymi postępowaniami prawnymi na odpowiedniej koncepcji normy prawnej, za którą Autor uznał analityczną teorię normy prawnej Jerzego Landego. Dokonany wybór w/w koncepcji normy prawnej i jej aplikowanie do postępowania mediacyjnego może zostać, przez każdego odbiorcę złożonej przez Autora propozycji indywidualnie ocenione, tak co do samego zabiegu jak i wyboru. Tym nie mniej stanowią one bezspornie wyraz osobistej preferencji Doktoranta i dowodzą jego wnikliwej znajomości dorobku teoretycznoprawnego w tym zakresie. Zważywszy na prawo każdego badacza zjawisk prawnych do posiadania własnej wizji prawa czy koncepcji istnienia i funkcjonowania normy prawnej recenzent ograniczy się w ramach oceny wyboru Autora do stwierdzenia, że Doktorant w toku szczegółowych rozważań

rozprawy przekonująco wykazał, że adaptowana analityczna teoria normy prawnej może znaleźć odpowiednie zastosowanie również do ustalania normatywnego obrazu postępowania mediacyjnego, jak również jego wymiaru w aspekcie behawioralnym (dotyczącym m.in. relacji stron wynikających z powstałego stosunku prawnego) czy psychologicznym, jako zespołu przeżyć o charakterze zobowiązaniowo-uprawnieniowym (imperatywno-atrybutywnym) towarzyszących uczestnikom mediacji. Niektóre szczegóły koncepcji czy jej opisu powodują co prawda pewien dystans recenzującego (np. zaliczenie w ramach ATNP adresata normy prawnej do części dyspozycji normy prawnej - zob. str. 138, 140, 189 rozprawy; czy włączenia zachowań uczestników mediacji w zakres zdarzeń prawnych - zob. str. 71 rozprawy) - jednakże nie rzutuje on na powyższą zdecydowaną pozytywną ocenę całości naukowego przedsięwzięcia podjętego przez Doktoranta.

Na aprobatę zasługuje kolejne ustalenie Autora, poparte stosownym uzasadnieniem (w tym prawnoporównawczym zamieszczonym w rozdziale I pracy), że zestaw norm wyprowadzanych z poufności mediacji nie jest identyczny w różnych kulturach i różnych porządkach prawnych, co uzasadnia badania zmierzające zarówno do wychwycenia wspólnych (uniwersalnych) cech tego zestawu normatywnego, jak też czynników różnicujących normy oraz powodujących pewne odmienności w psychicznych przeżyciach uczestników mediacji. Uchwycenie tych podobieństw oraz odmienności jest zatem potrzebne dla zrozumienia funkcjonowania mediacji jako instytucji różnych porządków prawnych.

Na docenienie zasługuje wyróżniony i opisany przez Doktoranta katalog funkcji zasady poufności mediacji (funkcja stabilizująca, ochronna, gwarancyjna), który koresponduje z szerszym katalogiem funkcji mediacji.

Jednocześnie na aprobatę zasługuje teza bardzo mocno podkreślona w rozprawie i uzasadniana w rozważaniach zawartych zwłaszcza w rozdziałach III i IV, wskazująca na zasadniczą rolę zasady poufności w kształtowaniu sposobu organizacji postępowania mediacyjnego oraz kolejności czynności mediatora, a także wytwarzania i przechowywania lub archiwizacji dokumentacji mającej związek z mediacją. Zgodzić się należy również ze stanowiskiem Autora na temat ogólności treściowej regulacji zasady poufności w przebadanych w rozprawie porządkach prawnych oraz zróżnicowanego rozumienia treści tej zasady.

Jako zbyt kategoryczne natomiast należy ocenić, twierdzenie, że „*bez zachowania poufności proces mediacji staje się zupełnie innym postępowaniem, zbliżonym do postępowania sądowego*” (str. 81 rozprawy). Wydaje się, że przy wieloaspektowych celach dyskursu mediacyjnego, pozostawianiu władzy decyzyjnej w rękach stron sporu, dobrowolności przystąpienia i prowadzenia postępowania mediacyjnego, możliwości wyboru osoby trzeciej prowadzącej postępowanie, specyficznych aktywnościach bezstronnego i neutralnego mediatora czy braku co do zasady podczas mediacji postępowania dowodowego, które tak jak w postępowaniu sądowym

zmierzałoby do ustalenia nie tylko stanu faktycznego ale również stopnia winy czy racji stron w oparciu o przepisy prawa – powyższą tezę Autora rozprawy należy traktować jako nadmierne uproszczenie.

Podobnie sceptycznie należy ustosunkować się do tezy Doktoranta, że „*normy prawa pozytywnego, wyrażone w tekstach prawnych napisanych w języku prawnym przez ustawodawcę, są obrazem prawa jako rzeczywistego zjawiska psycho-społecznego, istniejącego zarówno w świadomości jego odbiorców, jak też w relacjach zachodzących między tymi odbiorcami jako podmiotami prawa*” (str. 261 rozprawy). W ocenie recenzenta jest to twierdzenie zbyt idealizacyjne, które nie wytrzymuje konfrontacji z weryfikacją empiryczną, trudno bowiem zgodzić się z istnieniem takiej bezwzględnej zależności, zwłaszcza jeżeli mielibyśmy nią objąć wszystkich adresatów prawa. To raczej prawo w ujęciu psycho-społecznym jest wynikiem czy też obrazem kontaktu podmiotu prawa z normami prawa pozytywnego, zawartymi w aktach prawnych, które mogą być indywidualnie przez niego rozumiane i mniej lub bardziej internalizowane, a także czasami nieobecne w sferze świadomości prawnej. Z zaprezentowaną zależnością przez Doktoranta można się ewentualnie częściej spotkać na płaszczyźnie tworzenia prawa pozytywnego, którego powstanie i kształt może być wynikiem pierwotnych, uświadomionych zjawisk o charakterze psychicznym/wolitywnym podmiotów wyposażonych w kompetencje prawotwórczą.

Na podzielenie zasługuje natomiast stanowisko Doktoranta, że w sytuacji różnic kulturowych oraz różnic rozwiązań prawnych regulujących mediację w poszczególnych porządkach prawnych za niecelowe należy uznać ukształtowanie jednej, uniwersalnej wizji normatywnej obowiązków i uprawnień uczestników mediacji w wynikających z zasady poufności mediacji. Możliwym jest natomiast skonstruowanie nadającego się do zastosowania w tych porządkach modelu czynności poznawczo-interpretacyjnych, prowadzących do takiego zespołu tych obowiązków i uprawnień, jaki odpowiada uwarunkowaniom kulturowym oraz rozwiązaniom prawa obowiązującego w tych porządkach. Podążając w tym kierunku Doktorant sformułował w ocenie recenzenta najbardziej doniosły element rozprawy, konstruując autorski model wykonywania prawa dedykowany zasadzie poufności mediacji, adaptujący zwłaszcza analityczną teorię normy prawnej Jerzego Landego oraz relewantny dorobek współczesnej koncepcji wykładni prawa, który należy generalnie ocenić pozytywnie tak co do jego celu, cech, jak również zasadniczej merytorycznej konstrukcji treściowej. Przy czym nie zostało przez Doktoranta wprost określone czy mamy do czynienia z modelem rekonstrukcyjnym (deskryptywnym), mieszanym czy optymalizacyjnym (normatywnym). W ocenie recenzującego należy go sytuować co najmniej w ramach modeli formułujących normatywną (postulatywną) propozycję fazowych czynności poznawczych i interpretacyjnych, które powinny zostać następnie zweryfikowane empirycznie. Jego obszerny i szczegółowy opis miejscami jest intelektualnie dosyć wymagający i może nie być

w pełni klarowny dla nieprofesjonalnego czytelnika czy powodować u niego wrażenie nadmiernego „przeteoretyzowania”, pomimo tego, że Autor wyjściowo zakładał, że przeznaczenie modelu ma determinować jego budowę, *„która musi cechować się konstrukcją niezawilg treściowo i dostępną dla adresata prawa wyposażonego w – nabytą w trakcie edukacji prawnej o uniwersalnym społecznie zasięgu – wiedzę oraz umiejętności.”* (str. 127 rozprawy). Stąd też zabieg Autora w postaci rysunków wieńczących rozdział IV pokazujących w uproszczony (schematyczny) sposób istotę i zawartość treściową modelu należy ocenić jako w pełni trafny i potrzebny. Jako właściwy i uwiarygadniający model, wątek rozważań należy ocenić ponadto teoretycznoprawną egzemplifikację jego zastosowania odnośnie ustalenia normatywnej zawartości zasady poufności mediacji, zawartej zwłaszcza w regulacji art. 183 (4) k.p.c. Być może przydatnym rozwiązaniem dla wzmocnienia klarowności opisu założeń modelu mogłaby okazać się prezentacja modelu w wyrażnie wyróżnionych dwóch wariantach: ogólnym i szczegółowym. Pierwszym skoncentrowanym na syntetycznym opisie jego głównych celów, cech i faz, ukazanych dodatkowo w formie graficznej, a następnie drugim wypełniającym komponenty wariantu pierwszego w chronologiczny sposób bardziej szczegółową treścią i konkretnymi przykładami zastosowania. Dla adekwatnej oceny kompletności, zasadności stopnia szczegółowości, chronologii etapów czy stopnia efektywności (faktycznej przydatności praktycznej) zaproponowanego modelu wykonywania prawa właściwym byłoby poddanie jego wszystkich założeń odpowiedniej weryfikacji empirycznej, co jak przyznał Autor nie zostało dotychczas dokonane i stanowi tym samym kolejne wyzwanie badawcze, które warto, aby Doktorant samodzielnie bądź ramach zespołu badawczego podjął w nieodległej przyszłości. Niezależnie od wyników badań empirycznych nie można zanegować zarówno celowości, jak i wysokiej wartości naukowej skonstruowanego modelu wykonywania prawa dedykowanego poufności mediacji. Mając w szczególności na uwadze to, że modelowanie w teorii prawa stanowiąc akt pogłębionej analizy - na podstawie przyjętych założeń i określonego poziomu abstrakcji, celem ustalenia danych o istotnych właściwościach badanego przedmiotu, zjawiska czy procesu - powinno być traktowane również jako akt kreacji i odwagi naukowej. Zważywszy, że towarzyszy mu ryzyko nadmiernego uogólnienia czy uproszczeń, które warto jednak podejmować, gdyż efekty odpowiedniego modelowania mogą ułatwić nie tylko opis i zrozumienie skomplikowanych procesów zachodzących w rzeczywistości społecznej, ale również wytyczać cele, kierunki i oferować szczegółowe postulaty normatywne mogące wpływać na optymalizację praktyki społeczno-prawnej. W przedmiotową postawę kreatywnego i odważnego badawcza wpisał się Doktorant co zasługuje na odpowiednie docenienie.

Mając na uwadze powyższe pozytywne ustalenia recenzji, w tym aprobatę co do głównych tez pracy oraz sposobu i kompletności realizacji celu i zadań badawczych, pomimo sformułowanych

przez recenzenta kilku uwag polemicznych - należy stwierdzić, że rozprawa doktorska Pana mgr Pawła Kłosa, zatytułowana „Poufność mediacji” zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę merytoryczną i formalną. Została ona poprzedzona rzetelną i pogłębioną analizą wielu, różnorodnych, reprezentatywnych źródeł, których zakres i stopień szczegółowości jest imponujący oraz świadczy o znacznym zaangażowaniu i pracy włożonej przez Doktoranta w badania, w tym zwłaszcza w aplikację analitycznej teorii normy prawnej Jerzego Landego oraz relewantnego dorobku współczesnych koncepcji wykładni prawa dla potrzeb skonstruowania autorskiego modelu wykonywania prawa dedykowanego istotnej społeczno-prawnej problematyce poufności mediacji.

VII. Konkluzja

W związku z powyższymi ustaleniami, ocenami i wnioskami, konkludując należy stwierdzić, że poddana recenzji rozprawa doktorska Pana mgr Pawła Kłosa, zatytułowana „Poufność mediacji” zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę merytoryczną i formalną, stanowiąc rzetelne, poparte wnikliwą i szczegółową pracą badawczą, oryginalne i wartościowe poznawczo i praktycznie rozwiązanie problemu naukowego, dotyczącego aktualnej i doniosłej problematyki poufności mediacji, potwierdzające ogólną wiedzę teoretyczną Autora w zakresie teorii i filozofii prawa, odpowiednio aplikowaną do problematyki teorii i praktyki stosowania mediacji, jako alternatywnej formy opanowywania sporów prawnych (*Alternative Dispute Resolution*) oraz zaświadczające o umiejętności samodzielnego prowadzenia przez Doktoranta pracy naukowej. Przedmiotowa rozprawa odpowiada wymaganiom stawianym pracom doktorskim przewidzianym w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuk i stanowi podstawę do podjęcia dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim, zmierzających do nadania Panu mgr Pawłowi Kłosowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

dr hab. Adam Zienkiewicz